

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Σύγκρισις τῶν δύο θεωριῶν καὶ συμπέρασμα.

Διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ συγχρίνωμεν καλλίτερα τὰς δύο θεωρίας, πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν τὰ βαθύτερα αἴτια τῆς δημιουργίας των.

Η δαρβινικὴ θεωρία ἀντεπερρίνετο πράγματι εἰς τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς της, τὸ ὅποιον ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς σκέψεως ἀπὸ κάθε προκατάληψιν θρησκευτικήν, ἢ ἄλλην. Η θεωρία λοιπὸν τῆς ἔξελίξεως τῶν δργανισμῶν, ἢ ὅποια πλέον εἶχε προχωρήσῃ ώς ἵδεα, εὔρισκε εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Δαρβίνου μίαν μηχανιστικήν, ἐντελῶς φυσικήν ἔξιγγησιν, χωρὶς τὴν ἐπέμβασιν οὔτε ψυχικῶν δυνάμεων, οὔτε τῆς συνειδητῆς συμμετοχῆς τοῦ δργανισμοῦ εἰς αὐτήν. Εἶνε ἐπίσης σημαντικὸν ὅτι ὁ Δαρβίνος, ως εἶπομεν, ἀνεγόρησε ἀπὸ τὰς κοινωνικὰς σκέψεις τοῦ Μάλθου περὶ τῶν αἰτίων τῆς δυστυχίας τῶν πτωχῶν καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ (τῶν γεννήσεων), τὴν δποίαν ἀνελόγισε πρὸς τὸ φυσικὸν γεγονὸς τῆς ἐλαττώσεως ὅχι τῶν γεννήσεων, ἀλλὰ τῶν ἐπιζώντων ἀτόμων ἐκάστου εἴδους δργανισμῶν. Λιὰ τὴν φυσικὴν αὐτὴν ἐλαττώσιν εὔρει ὁ Δαρβίνος ώς αἴτιον τὸν ἀγῶνα περὶ ὑπάρξεως.

Ο ἀγὼν λοιπὸν περὶ ὑπάρξεως τῆς δαρβινείου θεωρίας εἶνε φρασεολογικὴ ἔκφρασις τοῦ Δαρβίνου διὰ τὴν ἔξιγγησιν τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δργανισμῶν, εἴτε λόγῳ πείνης, εἴτε ἀπὸ ἄλλας μὴ καταλλήλους συνθήκας τῆς ζωῆς (ὑπερβολικὸν ψυχος, θερμότητα κλπ.). Διότι πράγματι ὁ δργανισμὸς οὐδεμίαν συνείδησιν ἔχει αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος, ἀλλ' ἀντιδρᾶ μηχανικῶς πρὸς τοὺς ἔξωτεροις.

παράγοντας. Ὁ ἀγὼν λοιπὸν περὶ ὑπάρξεως δὲν πληροῖ κανένα σκοπὸν (σκοπός εἰς μηχανικάς ἐνεργείας δὲν ὑπάρχει), οὔτε συνεπῶς τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀγωνιζομένου, ἀλλ' ἀπλῶς ἔξηγεῖται διὰ τούτου ὑπὸ τοῦ Δαρβίνου ἡ μεταβολὴ τοῦ εἴδους καὶ αὐτὴ δὲ ὅχι ὡς σκοπός, ἀλλ' ὡς φυσικὴ σύνεπεια, ἀσχετος συνεπῶς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄγκονος. Κατὰ πόσον τώρα καὶ ἡ Φύσις ἔργαζεται, ὅπως ἐνόμισεν ὁ Δαρβίνος, τοῦτο εἶνε ἄλλο ζήτημα. Πάντως ὁ ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως παρουσιάζεται ὡς αἴτιον τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν.

Ἄποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ σχετικὸν μὲ τὸν ἀνθρωπὸν εἶνε ὅτι οὗτος προηλθε ὅλως μηχανικῶς ἀπὸ τὴν μεταβολὴν ἐνὸς κατωτέρου πιθηκοειδοῦς ὅντος, τὸ ὅποιον ἀπέκτησεν τὴν ὁρμίαν στάσιν καὶ ὅτι, ἂν ἔξακολουθίσῃ ἡ ἔξελιξις, θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸν σημερινὸν ἀνθρωπὸν ἄλλος τις τύπος ἀνωτέρου ὅντος.

Ἡ μαρξικὴ θεωρία ἀνεπτύχθη ἐπίσης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πνευματικῆς ἀφυπνίσεως καὶ τῆς συνειδητῆς ἀντιλήψεως τῆς μειονεκτικῆς θέσεως τῶν πτωχοτέρων τάξεων σχετικῶς μὲ τὰς πλουσιωτέρας. Ὁ Μάρκος διώκεται ἀπ' ἀρχῆς τοῦ σταδίου του, πιέζεται, ἀγωνίζεται σκληρὸν ἀγῶνα, αὐτὰ δὲ τοῦ καθιστοῦν ἐμφανεστέραν τὴν μειονεκτικὴν θέσιν τῶν ἀδυνάτων ἔναντι τῶν ἰσχυρῶν. Μελετᾷ τὰ αἴτια τῆς οἰκονομικῆς ἀνισότητος, συνάγει τὴν θεωρίαν τῆς ὑπεραξίας κλπ. ἄλλὰ ζητεῖ καὶ μίαν φυσικωτέραν ἐπιστημονικὴν βάσιν τοῦ ἀγῶνος τῶν τάξεων. Αὐτὴν νομίζει ὅτι τὴν εὑρίσκει εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν τότε θεωρίαν τοῦ Δαρβίνου περὶ τοῦ ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως τῶν ὁργανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν. Ἀντιθέτως λοιπὸν ἀπὸ ὅτι ἔκαμε ὁ Δαρβίνος, φέρει ὁ Μάρκος τὸν φυσικὸν ἀγῶνα διὰ νὰ ἔξηγήσῃ.

τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα καὶ διακρίνει, ὅτι ὅπως ἔκει (εἰς τὸν φυσικὸν ἀγῶνα) νικητὴς εἶνε ὁ ἴσχυρότερος (βιολογικῶς), ἔτσι καὶ εἰς τὴν Κοινωνίαν θὰ γίνῃ νικητὴς ὁ ἴσχυρότερος ταξικῶς, δηλαδὴ τὸ προλεταριάτον, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν **δύναμην** (δργανούμενον) νὰ συντρίψῃ τὸν οἰκονομικὸν σήμερον ἴσχυρὸν καπιταλισμόν. Φοβούμεθα ὅμως ὅτι ὁ **Μάρξ** ἔξελαβε δυστυχῶς ὡς ἀγῶνα τῆς ζωῆς ἵσως τὸ φαινόμενον ὅτι κάθε δργανισμὸς ἔρχεται πράγματι ἐνίστεις ἀτομικήν, οὗτος εἰπεῖν, σύγκρουσιν πρὸς ἄλλο ἄτομον τοῦ αὐτοῦ εἴδους πρὸς ἀπόκτησιν τροφῆς, ἢ πρὸς συνουσίαν, ὅπου πράγματι νικᾷ ὁ σωματικῶς ἴσχυρότερος δργανισμός. Τοῦτο εἶνε ἀληθές, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ὅπως τὸν ἐννοεῖ ὁ Δαρβίνος, διότι αὐτὸς εἶνε γενικότερος καὶ ἀσυνείδητος ἀγών πρὸς ὅλας τὰς ἔξωτερικὰς φυσικὰς συνθήκας τῆς ζωῆς, ὅπως τὸν ἀνεπτύξαμεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. Τὴν ἐννοιαν τοῦ ἀγῶνος τούτου παρεῖδε ἀσφαλῶς, καθ' ἡμᾶς, ὁ **Μάρξ**, ὁ ὅποιος παρελλήλισε συνεπῶς μόνον τὸν πολὺ μερικότερον ἀγῶνα τῆς τροφῆς πρὸς τὸν ἀγῶνα τῶν τάξεων, διότι δυστυχῶς διὰ τὴν διανοούμενην ἀνθρωπότητα ὁ ἀγών τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν καθημερινὸν βίον κατήντησε μόνον ἀγών ἀρτου καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Μόνη λοιπὸν ἵσως δικαιολογία τῆς μαρξικῆς ἀπόψεως θὰ ἥδυνατο νὰ θεωρηθῇ ὅτι αὐτὴ δίδει ἀπλῶς μίαν παραλληλιστικὴν εἰκόνα δύο κατὰ βάσιν ἀνομοίων φαινομένων. "Οπως, δηλαδή, διὰ τοὺς δργανισμοὺς ὑπάρχει τὸ φυσικὸν περιβάλλον, πρὸς τὸ ὅποιον αἵτοι προσαρμοζόμενοι ἔξασφαλίζουν τὴν ζωήν, ἔτσι καὶ διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ὑπάρχει τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον (αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι), αἱ ὅποιαι μεταβάλλονται καὶ πρὸς τὰς

ὅποιας οὗτος πρέπει ἐκάστοτε νὰ προσαρμοσθῇ διὰ νὰ ξύσῃ, ἐν τῇ προσαρμογῇ δὲ ταῦτη δημιουργεῖται ὁ ἀγών. Ἡ εἰκὼν δημος αὐτὴν οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει πέραν τοῦ ἐπιφανειακοῦ παραλληλισμοῦ, διότι, ὡς ἀποδεῖξαιεν, τὰ φαινόμενα ταῦτα εἰς τὴν Φύσιν ἔχοντα ἄλλα αἴτια, γίνονται κατ' ἄιλον τρόπον καὶ πραγματοποιοῦν διάφορα ἀποτελέσματα. Οὗτοι οὖτε δογανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀντιδρᾶ κατὰ τῆς θεομότητος διὰ τῆς ἐφιδρώσεως. Ο εἰς τὸ γραφεῖον του δημος ἔργαζοντας ἀνθρωπος ἀντιδρᾶ κατ' αὐτῆς διὰ τοῦ ἀνεμιστήρος. Απλοῦς παραλληλισμὸς μᾶς παρουσιᾶται ἀμφότεροι τὰ φαινόμενα ὡς προσαρμογὴν πρὸς τοὺς δρους τῆς ζωῆς καὶ ἐνισχυτικὰ τοῦ ἀγῶνος τοῦ δογανισμοῦ. Οὐδένα δημος διαλανθάνει ἢ βαθυτέρα διαφορὰ τῶν δέοντων τούτων φαινομένων. Ἡ τάσις συνεπῶς ν' ἀνάγομεν τὰ φαινόμενα τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου εἰς φυσικὰ καὶ μηχανικὰ τοιαῦτα, ἀποτελεῖ παρανόησιν καὶ ἀργησιν τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, διότι θὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀποδείξουμεν εἰς ἐπόμενα κεφάλαια.

Καὶ εἶνε μὲν βέβαιον ὅτι ὁ Μάρος δὲν ἀρνεῖται τὴν σημασίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ τοῦ λογικοῦ εἶνε δημος περίεργον, πῶς κατόπιν τούτου ἀνεξήτησε τὰ αἴτια τοῦ κοινωνικοῦ ἀγῶνος καὶ τὰ μέσα τῆς θεραπείας του εἰς σφαίρας ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν.

Ἄπο τὴν σύγκρισιν λοιπὸν τῶν δέοντων προσείπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μαρξικὴ θεωρία, διατεινομένη ὅτι ἔχει ὃς φυσικοεπιστημονικὴν βάσιν τὴν δαρβίνετον θεωρίαν, ενδισκεται εἰς πλάνην, διότι ὁ ἀγών τῶν τάξεων εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ ὁ ἀγών τῶν δογανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν οὔτε κατὰ βάσι, οὔτε ὡς πρὸς τὰ μέσα, οὔτε ὡς πρὸς τὸ ἐπιτυγχανόμενον ἀποτέλεσμα δίνεται νὰ παραλληλισθοῦ.

**Συνθετική ἀντιπαραβολή τῶν συμπερασμάτων
τῶν δύο θεωριῶν.**

Ο περὶ μάρκεως ἀγών
τῶν δργαγισμῶν εἰς τὴν Φύσιν
κατὰ τὸν Δαρβίνον

Ο ἀγών τῶν τάξεων εἰς τὴν
Κοινωνίαν κατὰ τὸν Μάρκ

1. Εἶνε ἐντελῶς φυσικός καὶ μηχανικός.
2. Εἶνε ἀτομικός.
3. Προκαλεῖται ἀπὸ ἔξωτερικὰ φυσικὰ αἴτια, πρὸς τὰ δόποια ἀντιδρᾷ ὁ δργανισμός.
4. Εἶνε ἀσυνείδητος.
5. Ἐπιφέρει προσαρμογὴν εἰς τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς ζωῆς, οἱ δόποι οἱ εἶνε δεδομένοι καὶ δὲν ἔξαρτάται ἀπὸ τὸν δργανισμὸν νὰ τοὺς μεταβάλῃ.
6. Καταλήγει εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ εἶδους διὰ τῆς ἐπιλογῆς, χωρὶς νὰ ἔχῃ ὁ δργανισμός συνείδησιν τούτου.
7. Γίνεται χωρὶς ὁ εἰς δργανισμὸς νὰ ἔχει μεταλλεύεται συνειδητῶς τὸν ὄμοιόν του πρὸς τοῦτο.

1. Εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν συνθηκῶν ποὺ ἐδημιούργησεν ὁ ἴδιος ὁ ἀνθρωπος διὰ τοῦ πολιτισμοῦ.
2. Εἶνε ὅμαδικός.
3. Προέρχεται ἀπὸ τεχνητὰ αἴτια καὶ ἀπὸ ἔσωτερικὰς φυγικὰς τάσεις.
4. Εἶνε συνειδητός.
5. Ἀναζητεῖ τὴν ἀλλαγὴν τῶν κοινωνικῶν ὅρων τῆς ζωῆς καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν γενικῶς.
6. Ἐπιδιώκει ως συνειδητὸν σκοπὸν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος.
7. Γίνεται διότι ἡ κρατοῦσα τάξις ἔχει μεταλλεύει τὰς ἀδυνατωτέρας τοιαύτας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΤΟΜΩΝ ή ΟΜΑΔΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ

Εἰς τὸ προτιγούμενον μέρος ἀπεδεῖξαμεν, ὅτι ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγών τῶν ὄργανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν κατὰ τὸν Διοβίνισμόν δὲν δύναται νὰ παρακληθεί πρὸς τὸν ἀγῶνα τῶν τάξεων εἰς τὴν Κοινωνίαν κατὰ τὸν Μαρξισμόν. Ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἔπειται βέβαια, οὔτε ἡμεῖς τὸ δεχόμεθα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀγών τῶν τάξεων εἰς τὴν Κοινωνίαν. Τοῦναντίον ὑπάρχει εἰς τὴν Κοινωνίαν ὅχι μόνον ἀγών τῶν τάξεων, ἀλλὰ καὶ ἀγών τῶν ἀτόμων μεταξύ των. Ἀφοῦ ὅμως ἀποδεῖξαμεν, ὅτι ὁ ἀγών τῶν τάξεων δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸν ἀγῶνα τῶν ὄργανισμῶν, θὰ πρέπει τώρα νὰ ἐρευνήσωμεν τί εἶδοντος ἀγώνον εἶνε αὐτός, ὁ δποῖος γίνεται εἰς τὴν Κοινωνίαν μεταξὺ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν τάξεων καὶ ποῖα εἶνε τὰ αἴτια του.

Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο θὰ ἔξετάσωμεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο

α') Ποῖαι εἶνε αἱ θεμελιώδεις βάσεις τῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν.

β') "Αν ὑπάρχῃ φυσικὸς ἀγών τῶν ἀτόμων εἰς τὴν Κοινωνίαν, δημοιος μὲ τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα τῶν ὄργανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν.

γ') Ποῖον ἄλλον ἀγῶνα παλαίει τὸ ἀτομον εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ ποία ἡ φύσις αὐτοῦ.

δ') Ποίας φύσεως εἶνε ὁ ἀγών τῶν τάξεων καὶ

ε') Ποῖα τὰ αἴτια τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν Κοινωνίαν τόσον τοῦ ἀτόμου, ὅσον καὶ τῶν ὅμαδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ποίαις καὶ θεμελιώδεις βάσεις τῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Διὰ μὲν ἐρευνήσωμεν κατὰ ποίαν ἔννοιαν διεξάγεται ὁ ἄγονος εἰς τὴν Κοινωνίαν τόσον μεταξὺ τῶν ἀτόμων, δισον καὶ μεταξὺ τῶν τάξεων, θὰ πρέπει πρῶτον νὰ σχηματίσωμεν σαφῆ ἀντίληψιν τῆς ἔννοίας τῆς Κοινωνίας, ἐπειτα δὲ νὰ ἐρευνήσωμεν τὰ αἴτια ἀπὸ τὰ δποῖα προέκυψεν αὐτῇ, τὸν τρόπον κατὰ τὸν δποῖον διεμορφώθη καὶ τὸν σκοπὸν τὸν δποῖον ἐκπληροῦ. "Οκα αὐτὰ ἀποτελοῦν θέματα εὑρείας ἐρεύνης διαφόρων ἐπιστημῶν. Λὲν θὰ τὸ ἀναλέσωμεν συνεπῶς ἔδω, ἀλλὰ θὰ ἀρχεσθῶμεν εἰς τὸ νέον αρέσομεν διὰ τὸ αὐτὸν ἔχει σχέσιν μὲ τὰς ἀπόψεις μας.

Αἴτιον τῆς δημιουργίας τῆς Κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων δειορρέεται ὑπὸ τῶν κοινωνιολόγων ἡ ἐμφύτος κοινωνία (Socialité) τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δποία συνεπῶς ἀποτελεῖ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἴδρυσην τῆς Κοινωνίας ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως τὸ φυτόμενον τῆς ζωῆς ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διὰ τὸν βιολόγον. Η ἴπαρξις δὲ αὐτῆς τῆς Κοινωνίας προϋποθέτει ἀπόμη τὴν συμβίωσιν τῶν ἀτόμων εἰς αὐτήν.

"Ἄν διπισκοπήσωμεν τώρα διάκλιτον τὸν ὄργανον κόσμου, θὰ προστηρίσωμεν, ὅτι εἰς τὴν Φύσιν ἐπάρχουν συμβιώσεις ὁργανισμοῦ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἡ καὶ διαφόρων είδων, κατὰ διαφόρους τύπους. Πρόγματι εἰς τὴν Φύσιν ἐπάρχουν π.χ. αἱ λεγόμεναι ἀποκλίσει ποι-

λῶν κατωτέρων δργανισμῶν (βακτηρίων - φυκῶν - πρωτόζφων), αἱ ὅποιαι λέγονται καὶ κοινόβια. Εἰς αὐτὰς πολλὰ ἄτομα τοῦ αὐτοῦ εἴδους παραμένουν συνηνομένα καὶ ζοῦν μόλις μαζί, χωρὶς νὰ ξάνουν καὶ τὴν ἀτομικήν των αὐτοτέλειαν. Άνγανται λοιπὸν ν' ἀποχωρίζωνται ἀπὸ τὴν ἀποικίαν, νὰ ζοῦν μόνα καὶ νὰ σχηματίζουν νέαν ἀποικίαν.

Εἰς πολλὰς ἀποικίας κατωτέρων δργανισμῶν, ὅπως π.γ. εἰς τὰς Μεδούσας, γίνεται καὶ καταμερισμὸς τοῦ φυσιολογικοῦ ἔργου μεταξὺ τῶν ἀτόμων τῆς ἀποικίας, οὕτως ὅστε ἡ ἀποικία παρουσιάζεται πλέον μὲν ἐνταῖαν, οὕτως εἰπεῖν, ζωῆν.

Ανωτέρας βαθμίδας συμβιώσεων μᾶς παρέχουν αἱ κοινωνίαι τῶν μελισσῶν, τῶν μυρμήκων κλπ., πρὸς δὲ ἀγέλαιαν ἀνωτέρων ζφων κ.ο.κ., τῶν ὅποιων ὅλοι γνωρίζομεν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς. Ως συμβιώσεις ἀκόμη θεωροῦμεν γενικώτερον εἰς τὴν Βιολογίαν καὶ τὰς τοιαύτας τῶν φυτῶν ἐνὸς ἀγροῦ, ἐνὸς δάσους κλπ.⁽¹⁾ Καλοῦμεν τέλος εἰς τὴν Βιολογίαν συμβιωτικὰς Κοινότητας ἢ Βιοκοινό-

(1) Ἡ ἀνοιβής ἔννοια τῆς συμβιώσεως εἰς τὴν Βιολογίαν εἶνε ἔκεινη κατὰ τὴν ὅποιαν δύο δργανισμοὶ διαφόροι εἴδοις ζοῦν μαζὶ ἔχοντες ἀμοιβαίας ὁφελείας. Κλασσικὸν παράδειγμα τοιούτων συμβιώσεων ἀποιελοῦν οἱ λειχῆνες, ὅποιι συμβιοῦνται εἰδος φύκους μὲν εἰδος μύκητος.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν συμβιωσιν παρασιτισμὸς εἶνε ἡ περίπτωσις κατὰ τὴν ὅποιαν ἔνας δργανισμὸς τρέψεται δαπάναις ἐνὸς ἄλλου δργανισμοῦ, τὸν ὅποιον οὗτοι βλάπτει, ὡς π.γ. ἡ ταινία εἰς τὸν πεπτικὸν σωλῆνα τοῦ ἀνθρώπου.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀκρων ὑπάρχουν πολλαὶ μεταβατικοὶ περιπτώσεις.

τη τας τὰ ἀνθρώπισματα δργανισμῶν διαφόρων εἶδων, τὰ
ὅποια ζοῦν ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἔξωτερικὰς συνθήκας ζωῆς,
ὅπως π.χ. τὴν βιοκοινότητα τῶν δργανισμῶν μᾶς λίμνης,
ἕνὸς δάσους, ἕνὸς θυηλοῦ δρους κλπ.

Σημείωσις. Ἀναλόγους παρατηρήσεις δυνάμεινα νὰ
κάμωμεν καὶ μὲ τὴν ζωὴν τῶν κυττάρων, ίστων καὶ δργά-
νων τοῦ σώματος. Πράγματι εἰς τοὺς μονοκυττάρους δργα-
νισμοὺς τὸ ἔνα κύτταρον, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀποτελοῦνται
αὗτοί, ἐκτελεῖ δλας τὰς φυσιολογικὰς λειτουργίας. Εἰς τινας
περιπτώσεις εἰς τὸ ἔνα αὐτὸ κύτταρον διάφορα τμῆματα
ἐκτελοῦν διαφόρους λειτουργίας, γίνεται δηλαδὴ ἔνας κατα-
μερισμὸς τοῦ φυσιολογικοῦ ἔργου. Εἰς τοὺς πολυκυττάρους
ὅμως δργανισμοὺς τὰ κύτταρα χάνουν μέρος τῆς αὐτοτε-
λείας των καὶ ἔξυπηρετοῦν τὴν ζωὴν τοῦ συνόλου, δηλαδὴ
τοῦ δργανισμοῦ, μὲ θαυμάσιον πράγματι ἀρμονικὸν κατα-
μερισμὸν τοῦ φυσιολογικοῦ ἔργου, τὸ ὅποιον εἶνε ἡ θρέψις
καὶ ἡ παραγωγὴ τῶν ἀπογόνων.

Κατὰ τ' ἀνωτέρῳ καὶ ἡ Κοινωνία τῶν ἀνθρώπων πρέ-
πει νὰ θεωρηθῇ, ἀ πὸ βιολογικῆς ἀπόψεως καὶ
κατ' ἀρχήν, ὡς συμβίωσις ἀτόμων τοῦ εἶδους ἀνθρω-
πος ὑπὸ εὑρεῖαν ἔννοιαν. Πρέπει δὲ νὰ νοηθῇ ἡ σύμπτηξις
τῆς ἀνθρωπίνης Κοινωνίας ὡς πρωτογενὲς φυσι-
κὸν φαινόμενον, τὸ ὅποιον προηλθε ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐμφύ-
τους ἰδιότητας εἰς τὸ εἶδος ἀνθρωπος, ἀπὸ τὴν ἐμφυτον,
δηλαδὴ, κοινωνικότητα, ὡς εἴπομεν, καὶ δχι ὡς δέντερο-
γενὲς καὶ ἐπίκτη τον τοιοῦτον, τὸ ὅποιον προηλθε
βαθμηδὸν μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν πολιτι-
σμόν. Δὲν νομίζομεν, δηλαδὴ, ὅτι εὑσταθεὶ ἡ σκέψις, ὅτι ὁ
ἀρχέγονος ἀνθρωπος ἔζη μεμονωμένως καὶ δχι ἐν συμβιώ-

σει, δημαρχῶς δηλαδή, καὶ ὅτι ἐσκέφθη αὐτὸς σὺν τῷ χρόνῳ, ἐνσυνειδήτως οὔτεν εἰπεῖν, νὰ συμπίξῃ Κοινωνίαν, διότι ἡ ἔρευνα εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶνε πολὺ δύσκολος. Δὲν δυνάμεθα, δηλαδή, νὰ εὑρώμεν πράγματι, διατὶ π.χ. οἱ μύρμηκες ζοῦν κατὰ κοινωνίας καὶ ὁ ἀετὸς μόνος. "Ο, τι δὲ νομίζουμεν πολλάκις ὡς βιολογικὰ αἴτια τῶν συμβιώσεων αὐτῶν, αὐτὰ εἶνε ἵσως ἀποτέλεσμα αἰτίων ποὺ ἀγνοοῦμεν.

‘Η ἀποδοχὴ, λοιπόν, μᾶς ἀρχεγόνον φυσικῆς
ἀγθωπίνης Κοινωνίας, ὡς βιολογικῆς συμβιώσεως,
εἶνε νομίζουμεν ἀπαραίτητος. Η φυσικὴ ὅμως αὐτὴ βιολο-
γικὴ συμβίωσις τῶν ἀτόμων τοῦ εἴδους ἀνθρώπος ἔλαβε
βέβαια μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου ἄλλην μορφήν, ἢ
ὅποια ἀσφαλῶς ἔχει πλέον σχέσιν μὲ τὴν ἔξελιξιν τοῦ ἀν-
θρώπου ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς του φυσικῆς καταστάσεως πρὸς
τὴν σημερινὴν τοιαύτην. Διότι πράγματι ἡ σημερινὴ Κοι-
νωνία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μίαν βιολογικὴν συμβίωσιν ἀτό-
μων τοῦ αὐτοῦ εἴδους ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς φυσικοὺς δρούς
ζωῆς, ἀλλ’ ἔνα πολύπλοκον σύστημα δργανώσεως, τὸ
ὅποιον ἵσως δικαιολογεῖ τὴν ἀποψιν τοῦ Σπένσερ, ὅτι ἡ
Κοινωνία ἀποτελεῖ ἔνα ὑπεροργανισμόν.

‘Η σημερινὴ πράγματι ἀνθρωπίνη Κοινωνία διαφέρει
οὐσιωδῶς ἀπὸ τὰς κοινωνίας τῶν ἄλλων δργανισμῶν, διότι
ὅ ἀνθρώπος, ὅπως εἶπεν ἦδη ὁ Ἀριστοτέλης, εἶνε ζῶν
πολιτικόν. Πράγματι κατὰ τοὺς κοινωνιολόγους ἡ Κοινω-
νία δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς συμβίωσις μόνον τοπικῶς
προσδιωρισμένη, ἀλλὰ προϋποθέτει ὡς βάσιν, ὅτι ἔκαστον
ἄτομον αὐτῆς νοεῖ τὸν ἄλλον ὡς πλησίον, ἀδιάφο-
ρον ἂν τὸ νόημα τοῦτο εἶνε πάντοτε καὶ ἀπολύτως συνει-
δητόν. Κατ’ αὐτοὺς τούτους μάλιστα τοὺς Μὰρξ καὶ "Ἐγκελές
«ὅπου ὑπάρχει σχέσις, αὕτη ὑφίσταται δι’ ἐμέ, διότι τὸ ζῶν

πρὸς οὐδὲν σχετίζεται καὶ εἰς οὐδεμίαν σχέσιν εὑρίσκεται». Αναπτύσσεται λοιπὸν εἰς τὴν Κοινωνίαν κατὰ τὸν Wese ἐνα πρόσωπι κὸν ἐγὼ καὶ ἐνα κοινωνικὸν ἐγώ. Διότι ἡ Κοινωνία ἔχει χωριστὰς δργανικὰς ὑπάρξεις, μὲ χωριστὴν συνείδησιν, ὃ δὲ κοινωνικὸς βίος δημιουργεῖ τὴν κοινωνικὴν συνείδησιν. Ἡ αὐτόματος δηλαδή δργάνωσις τῆς Κοινωνίας ἐν ἀρχῇ ἔχει λίσσεται βαθμηδὸν εἰς συνείδητὴν μὲ ἀρμονικὴν λειτουργίαν.

Δὲν ἔχει συνεπῶς ἡ ἀνθρωπίνη Κοινωνία μόνον τὸν χαρακτῆρα τῆς συμβιώσεως ὅμοίων δργανισμῶν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς κοινοὺς φυσικοὺς ὅρους, ἀλλὰ δημιουργεῖ καὶ ἄλλας σχέσεις τῶν ἀτόμων εἰς αὐτὴν ἔξω τῶν στενῶν φυσικῶν αἰτίων. Τὰ δὲ ἐλατήρια τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων εἰς τὴν Κοινωνίαν εἶνε κατὰ τὸν Karli (Βολωνία) ἡ διλοκλήρωσις τῶν ἐνστίκτων, τῶν τάσεων καὶ τῶν ἐπιρροῶν τοῦ περιβάλλοντος τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν Κοινωνίαν, δηλαδή, ὑπάρχει τὸ φυσικὸν πλαισιον, τὸ ὅποιον ἐρευνᾶται ὑπὸ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, τὸ δργανικόν, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τὴν Βιολογίαν, καὶ τὸ ψυχικὸν στάδιον τὸ ὅποιον ἐρευνᾷ ἡ Ψυχολογία. Κατὰ δὲ τὸν Roberti ἡ Κοινωνία χαρακτηρίζεται ως ὅσμωσις καὶ ἐξ ἀποστάσεως, ἐπαφὴ τῶν ἀτόμων.

Εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἔδημιούργησεν πράγματι ὁ ἀνθρωπος διὰ τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρους ἀνάγκας (χρείας), αἱ ὅποιαι διαρκῶς αὐξάνονται καὶ λεπτύνονται μὲ τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὅποιον θὰ ξαννοιήσωμεν τὰς ἀνάγκας αὐτάς, ἀπασχολεῖ τὴν πολιτικὴν Οἰκονομίαν, ἡ ὅποια συνεπῶς δὲν ἀσχολεῖται⁶, ως λέγεται ὁ Fizzi, μὲ τὸ ἔρωτημα, ἀν καὶ κατὰ πόσον ἡ τοιαύτη λέ-

πτυνσις τῶν ἀναγκῶν εἶνε ὥφελημος εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι τοῦτο ἀφορᾶ τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὴν Θρησκείαν.

Διὰ νὰ ἔννοιήσωμεν δῆμος κακλίτερον τὴν διαφορὰν τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἄνθρωπου ἀπὸ τὸν ἀρχέγονον φυσικὸν βίον του, εἶνε ἀνάγκη, νομίζομεν, νὰ ἐπισκοπήσωμεν συντόμως τοὺς δύο θεμελιώδεις φυσικοὺς νόμους τῆς φύσης.

Βιολογικοὶ νόμοι τῆς ζωῆς. Ἡ ζωὴ ὅλων τῶν ὁργανισμῶν (συνεπῶς καὶ τοῦ ἄνθρωπου) διέπεται, ώς γνοστόρ, ἀπὸ δύο θεμελιώδεις νόμους, τὸν νόμον τῆς φύσεως καὶ τὸν νόμον τῆς ἀναπαραγωγῆς. Ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς νόμους δὲ μὲν πρῶτος συντελεῖ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ εἶδους, εἰς τὸ δποῖον ἀνήκει τὸ ἀτομον, δὲ δεύτερος εἰς τὴν διαιώνισιν τοῦ εἶδους.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος, λοιπόν, ώς ὁργανισμός, ὑπόκειται ἀναντιρρήτως εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς θεμελιώδεις νόμους.

Ἡ ίκανοποίησις δῆμος τῶν δύο αὐτῶν ἐνστίκτων, δπος λέγομεν, γίνεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, δ δποῖος ζῆται εἰς τὴν Κοινωνίαν, δπος θὰ ἐγίνετο, ἀν οὗτος ἔξη ἐλευθέρως εἰς τὴν Φύσιν; Ἄσ τίδωμεν.

Ἡ θρέψις τῶν ζωϊκῶν ὁργανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸ νὰ ἀναζητῇ ἔκαστος ὁργανισμὸς τὴν φυσικήν του τροφὴν (φυτικὴν ή ζωϊκὴν) καὶ μάλιστα μὲ τὴν ζίνη στὸν τοῦ ὁργανισμοῦ πρὸς τὴν τροφήν, τὴν δποίαν αὐτὸς βέβαια δὲν εὑρίσκει παντοῦ. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν βέβαια θ' ἀνεζήτει τὴν φυσικήν του τροφὴν καὶ δ ἀρχέγονος (φυσικὸς) ἄνθρωπος, εἴτε ώς καρποφάγον καὶ φυτοφάγον γενικῶς τὸν δεχθῶμεν, εἴτε καὶ ώς σαρκοφάγον ἀκόμη κατὰ τὰς πρώτας του ἐπιτυχίας μὲ τὸ ἀπλοῦν κυνήγιον, ἀν καὶ τοῦτο θεωρεῖται πλέον ἔνα ἀπὸ τὰ πρῶτα

βήματα πρὸς τὸν πολιτισμόν, ἥτοι πρὸς τὸν τεχνητὸν βίον.

Ο σημερινὸς θεωροῦ κοινωνικὸς ἄνθρωπος οὐτε ἀπὸ
ἀπολύτως φυσικὴν τροφὴν τρέφεται, οὔτε δύνα-
ται εἰς αὐτὸν τὴν τροφὴν του διὰ τῆς φυσικῆς ὅδοῦ. Ή-
δη ξελίξεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔκαμε, ώστε ὁ ἄνθρωπος
καὶ απομακρυνθῆ τόσον ἀπὸ τὴν φυσικὴν τροφὴν, ὃσον καὶ
ἀπὸ τὴν φυσικὴν ὅδον πρὸς ἀνεύρεσίν της, ἀκόμη δὲ ἐδη-
μοιφγήθησαν ἄλλαι πολύπλοκοι συνθῆκαι, μὲ τὰς ὅποιας
κάθε ἄνθρωπος ἐμμέσως τοὺς πλέον προσπαθεῖ νὰ ἔχασφα-
λίσῃ τὴν τροφὴν του καὶ δχι ἀμέσως ἀπὸ τὴν Φύσιν.

Οπως ἀνεφέραμεν (σελ. 16), ὁ ἄνθρωπος μετέπεσε
πράγματι ἀπὸ τὸν πλάνητα φυσικὸν βίον εἰς τὸν μόνιμον
τοιοῦτον διὰ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, ἐπειτα
δὲ διὰ τοῦ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου μετέπεσε βαθμηδὸν εἰς
τὴν πολυσύνθετον σημερινὴν κοινωνικὴν δογάνωσιν. Κατ’
αὐτὴν ἡ μὲν τροφὴ του προέρχεται ἀπὸ τὰ ὑπὸ τοῦ ἴδιου
ἔξημεροθέντα φυτὰ καὶ ζῷα (ἀπὸ τὴν τεχνητὴν δηλαδὴ
παραγωγὴν), ἡ δὲ χρησιμοποίησις τῶν εἰδῶν τούτων τῆς
τροφῆς γίνεται διὰ τοῦ ἐμπορίου, δηλαδή, δι’ ἀνταλλαγῆς
τούτων πρὸς χρῆμα. Τεχνητή, λοιπόν, παραγωγὴ
καὶ ἐμπόριον ἀποτελοῦν τὰ κλειδιὰ τῆς δια-
τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν σημερινὴν Κοινω-
νίαν πρέπει κάθε ἄνθρωπος νὰ ἔργαζεται ἐναντίον διὰ
νὰ ἀποκτήσῃ τὸ χρῆμα, τὸ ὅποιον, ως γενικὸν ἀν-
ταλλακτικὸν μέσον, παρέχει σὲ κάθε ἀτομον τὴν δυ-
νατότητα τῆς ζωῆς. Παραγωγὸς (χωρικὸς) ἐντελῶς αὐτάρ-
κης διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὴν οἰκογένειάν του σήμερον
εἶνε ζήτημα ἀν ὑπάρχῃ. Η φυσικὴ λοιπὸν κίνησις, μὲ τὴν
ὅποιαν κάθε ζῶν ἀνευρίσκει τὴν φυσικὴν του τροφὴν, με-
ταφράζεται εἰς τὴν Κοινωνίαν εἰς ἔργασίαν καὶ τελικῶς εἰς

χρῆμα, διότι ἔκεινος ποῦ ἔχει τὸ χρῆμα προσπορίζεται τὴν τροφήν, ἢ δύοία προθέοχεται ἀπὸ τὴν παραγωγήν. Τὸ οητὸν πράγματι τοῦ Αποστόλου Παύλου «εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» ενδισκεῖ τὴν μεγαλειτέραν τοῦ πραγματικὴν ἔννοιαν εἰς τὴν βιολογικὴν αὐτὴν ἀποφικήν. Πράγματι ἡ τροφὴ ἔγινε ἐμπόρευμα καὶ διὰ τοῦτο προϊόντα διατροφῆς φίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς διατροφὴν τῶν τιμῶν, καθ' ὃν χρόνον ὑπάρχει ἐλλειψις τούτων ἀλλαχοῦ καὶ χιλιάδες ἀνθρώπων στεροῦνται τροφῆς.

Ἄλλὰ καὶ τὸ χρῆμα, τὸ μοναδικὸν μέσον διὰ τὴν ἔξασφάλισιν τῆς φυσικῆς ζωῆς εἰς τὴν Κοινωνίαν, κρύπτεται ἐπιμελῶς εἰς τὰς Τραπέζας, ἐνῷ τόσοι δυστυχεῖς ἀπειλοῦνται τὸν ἐκ πείνης, ἢ τὸν ἐξ ἀσθενειῶν θάνατον, ἀνίκανοι νὰ ἐργασθοῦν. Η δὴ πράγματι ἐπισκόπησις τοῦ μηχανισμοῦ τῆς χρηματικῆς καὶ συναλλαγματικῆς τέχνης σήμερον εἶνε, νομίζομεν, ἀριστὸν στήριγμα τῆς σκέψεως, διτὶ ἡ ζωὴ εἰς τὴν Κοινωνίαν ἐξέκλινε ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς παράγοντας διὰ τὴν διατήρησίν της.

Η ἀπόστασις λοιπὸν μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ τρόπου τῆς ζωῆς καὶ τῆς σημερινῆς τεχνητῆς παραγωγῆς τῆς τροφῆς καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκτήσεώς της εἶνε τεραστία, ἢ δὲ θρέψις τοῦ ἀτόμου (ἢ ἀρχικὴ καὶ θεμελιώδης βάσις τῆς ζωῆς) ἐξέφυγε τελείως ἀπὸ τὸν φυσικὸν της δρόμον καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὅλως διόλου διαφορετικοὺς παράγοντας. Απόδειξις ἀκόμη τῆς ὡς ἀντιτίθεται τὸ γεγονός, διτὶ πολλάκις στερεῖται κανεὶς τῆς τροφῆς, δχι λόγῳ ἐλλείψεως αὐτῆς, ἢ ἀνικανότητος τοῦ ἀτόμου νὰ κινηθῇ πρὸς ἀπόκτησίν της (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν Φύσιν), ἀλλ' ἐνεκα ἀκοιβῶς τῶν τεχνητῶν δρων τῆς διατροφῆς. Μία σιδηροδρομικὴ ἀπεργία π.χ. δύναται νὰ στερήσῃ μίαν πό-

λιν ἀπὸ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα τρόφιμα, μία ἀπεργία ἀφοποιῶν στερεῖ ἀμέσως τὴν πρώτην τροφὴν ἀπὸ τοὺς κατοίκους, οἱ δποῖοι καὶ ἔργαζονται καὶ ἔχουν ζημίατα κ.ο.κ.

Συμπέρασμα. Ἡ θρέψις τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν συνδέεται πρὸς τὴν Φύσιν μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ Φύσις απορχεῖ τὸ θάνατον τῆς διατροφῆς. Ἡ εὑρεσίς του δικιῶς, ή ταρασκευή του, ή ἀπόκτησίς του κλπ. ἔξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἐνεκα τῶν συνθηκῶν ποὺ ἐδημιουργήσε αὐτὸς εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον διὰ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ομοίας διαφορὰς εὑρίσκουμεν καὶ ὅπον ἀφορᾶ τὴν δευτέραν μεγάλην φυσιολογικὴν λειτουργίαν, δηλαδὴ τὴν διατροφὴν τοῦ εἴδοντος⁽¹⁾. Ἡ ἐπισκόπησίς καὶ αὐτῆς τῆς λειτουργίας εἰς τὸ ζωϊκὸν βασίλειον καὶ μάλιστα ἐκεῖ, ὅπον ὑπάρχει χωρισμὸς τῶν φύλων ἀρρενος καὶ θῆλεος, ὅπως εἰς τὸν ἄνθρωπον, μᾶς διδάσκει ὅτι ὑπάρχουν διαφοροί τύποι συναντήσεως τῶν δύο φύλων. Κυριώτεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶνε ἡ μονογαμία καὶ ἡ πολυγαμία, εἴτε τοῦ ἀρρενος, ἢτοι ἐνὸς ἀρρενος πρὸς πολλὰ θῆλεα, εἴτε τοῦ θῆλεος, δηλαδὴ, ἐνὸς θῆλεος πρὸς πολλὰ ἀρρενα. Ἐπικρατεῖ ἐπίσης εἰς τὴν Φύσιν, εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων, ἡ κατάκτησίς τοῦ θῆλεος ἀπὸ τὸ ἀρρέν διὰ τῆς βίας. Εἰς τὰ ἀγώτερα θηλαστικὰ παρατη-

(1) Δὲν πρόκειται βέβαια νὰ πραγματευθῶμεν ἐδῶ ἐν ἐκτάσει τὸ ζῆτημα εοῦτο. Βιβλιοθήκιος ὀλοκλήρους ἀποτελεῖ ἡ σχετικὴ μὲ αὐτὸν βιβλιογραφία καθ' ὅλας τὰς ἀπόγειες. Ἀρκούμεθα μόνον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι διαφεύγει ἵσως τὴν κρίσιν τῶν πολλῶν, ὅτι τὸ ἐνστικτὸν τῆς γενετησίου ὁρμῆς ἀποτελεῖ τὸ μεγαλείτερον κίνητρον τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ σκέψεων.

ρεῖται ἐν πολλοῖς πολυγαμίᾳ τοῦ ἀρρενοῦ, ἐνίστε δὲ καὶ παροδικῇ μονογαμίᾳ τούτον (γρονικῶς περιωρισμένη). Εἰς τὰ ἀνωτέρῳ πρέπει νῦν πόθιστεῖται ὅτι ἔκτὸς ἀπὸ τὸν περιορισμόν, ὁ ὅποιος προέρχεται ἀπὸ τὸν ὠρισμένον γρόνον τοῦ δογασμοῦ δι' ἐκαστον εἶδος ζώον, κανεὶς ἄλλος φυσικός περιορισμὸς δὲν τίθεται εἰς τὸ ἄτομον ἀπὸ τὴν Φύσιν διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ τοῦ ἐνστίκτου.

*Ο ἄνθρωπος δὲν δινάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, ἂν φυσικῶς εἴνε πολυγάμον, ἢ, κατὰ καιρὸν τοὐλάχιστον, μονογάμον ζῶον, διότι δὲν γνώριζομεν πῶς ἐφέρετο σχετικῶς κατὰ τὸν φυσικὸν αὐτοῦ βίον, ἐκεῖνα δὲ ποὺ συμβαίνουν σχετικῶς εἰς τὴν Κοινωνίαν εἰς οὗδὲν δύνανται νὰ μᾶς βοηθήσουν ἐπὶ τοῦ πρόκειμένου. Πιθανὸν ν' ἀνήκει οὗτος μᾶλλον εἰς τὰ παροδικῶς μονογάμα ζῶα, ὅπως πολλάκις μᾶς παρουσιάζονται οἱ σημερινοὶ ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι. Δὲν ἔχει δῆμος ὁ ἄνθρωπος, σύμερον τοὐλάχιστον, περιόδον δογασμοῦ, ἢ δὲ ὠριμότης αὐτοῦ διαρκεῖ ἀπὸ τὸ 12 ἤ 14 ἔτος, μέχρι τοῦ 40—50 διὰ τὰς γυνάῖκας καὶ τοῦ 60—65 συνήθως διὰ τοὺς ἀνδρας. *Ο τρόπος δὲ τῆς ἴκανοποιήσεως τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ ἐνστίκτου εἴνε δῆμοις γενικῶς πρὸς τὸν τῶν ἀνωτέρων θηλαστικῶν.

*Ἐν τούτοις βαθυτέρα ἀνάλυσις τῶν ἐπὶ μέρους φαινομένων, τὰ δποῖα μᾶς παρουσιάζει ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν ἴκανοποιήσιν τοῦ ως ἄνω ἐνστίκτου, ἀποδεικνύει ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ἡ ἀπόστασις τῆς ἴκανοποιήσεως τον διὰ τοῦ καθαρῶς φυσικοῦ τρόπου καὶ τῶν φυσικῶν συνθηκῶν ἀπὸ τὸν τρόπον κατὰ τὸν δποῖον ἴκανοποιεῖται τοῦτο εἰς τὴν Κοινωνίαν εἴνε τεραστία. *Ἐν πρώτοις ἡ ἴκανοποιήσις τοῦ ἐνστίκτου τούτου εἴνε ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ δῆμαλλος καὶ φυσικῶς ἀπὸ τῆς ἥλικίας τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κανονι-

κῶς, λόγῳ τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐν γένει συνθηκῶν. Καὶ διμος ἢ δλως ἀφύσικος ἵκανοποίησίς του διὰ διαφόρων ἄλλων μεθόδων (αὐνανισμοῦ, διμοφυλοφιλίας κλπ.) καὶ διὰ τῆς πορνείας, οὕτε τοὺς φυσικοὺς νόμους, οὕτε τὰς κοινωνικὰς καὶ ἀτομικὰς ἀπαιτήσεις δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἵκανοποιεῖ. Διότι πράγματι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ ἐνστίκτου εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων συνεδεῖθη ἀρρώκτως πρὸς τὸν οἰκονομικὸν παράγοντα. Ἔγινε, δηλαδί, καὶ αὐτή, ὅπως καὶ ἡ τροφή, ἐμπόριον διὰ τῆς πορνείας, τῆς διμοφυλοφιλίας, τῆς πολυτελείας, ἡ ὅποια προάγει τὴν εὔρεσιν ἀδήλων πόρων εἰς τὰς γυναικας κλπ. ἀκόμη δὲ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ νομίμου καὶ κοινωνικῶς ἀνεγνωρισμένου γάμου (προικοθηρία, ἐκβιασμοὶ κλπ.).

Κίνητρον τέλος καὶ σκοπὸς δλης αὐτῆς τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας, εἶναι ὁ ἥδονισμός, μὲ δλας τὰς παθολογικάς του ἐκδηλώσεις!

"Οτι ἀκόμη ἡ ἐκπλήρωσις τῆς λειτουργίας αὐτῆς ἔξ-
ιφυγεν ἀπὸ τὸ φυσικὸν τῆς πλαίσιον, πιστοποιεῖται, νομίζομεν, καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι δσάκις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Κοινωνίαν ἔκλυσις ἥθων καὶ εὔκολος εὔρεσις τοῦ θῆλεος, τότε κορυφοῦνται τὰ ἀσεμνα δημοπιεύματα καὶ ἡ διὰ παντὸς γενικῶς μέσου διέγερσις τοῦ ἀρρενοῦ. Εἰς τὴν Φύσιν διμος, ὅπως καὶ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, ὁ δποῖος δὲν εὔρίσκει τόσον εὔκολως τὸ θῆλυ, κανὲν διεγερτικὸν δὲν χρειάζεται. "Οσοι δπηρέτησαν εἰς τοὺς πολέμους ὡς στρατιῶται, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς τὰς παραμεθορόους γραμμάζεν εἰρήνῃ, γνωρίζουν, ὅτι οὐδεμία προτίμησις θῆλεος γίνεται ἀπὸ τοὺς στεροτυμένους τοιούτου στρατιώτας καὶ κανὲν διεγερτικὸν μέσον δι' οἵασδήποτε προκλίσεως δὲν ἀπαιτεῖται διὰ τὴν προτίμησιν αὐτήν.

Συμπέρασμα. Ἀπὸ τὰ δὲ λίγα αὐτὰ δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν, δτὶ καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ δευτέρου φυσικοῦ νόμου ἔξεφυγε τῶν φυσικῶν ὅρων αὐτῆς εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἄλλως καὶ δι’ ἄλλους ακοποὺς ἐκτὸς τῶν καθαρῶς φυσικῶν.

Γενικὸν συμπέρασμα. Ἀπὸ τὴν ὃς ἀνῳ σύντομον ἔχεταισιν τῶν βιολογικῶν νόμων τῆς ζωῆς προκύπτει, δτὶ εἰς μὲν τὴν Φύσιν ὑπάρχει κίνησις πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς φυσικῆς τροφῆς, βίᾳ δὲ συνήθως διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ θήλεος. Εἰς τὴν Κοινωνίαν δμως ἀμφότερα ἐπιτυγχάνονται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου δι’ ἄλλων ἐμμέσων ὅδων καὶ εἶνε συνδεδεμένα καὶ μὲ ἄλλας ἰδιότητας καὶ ἀνάγκας τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Ἄλλοι κοινωνικοὶ όροι καὶ πνευματικαὶ καὶ ψυχικαὶ ἀπαιτήσεις. αἱ δποῖαι ἐδημιουργήθησαν εἰς τὴν Κοινωνίαν. Ἀπὸ τὴν ἔχεταισιν τῶν βιολογικῶν νόμων τῆς ζωῆς προέκυψε τὸ συμπέρασμα, δτὶ ὁ ἀνθρωπος εἰς τὴν Κοινωνίαν ἴκανοποιεῖ ἐντελῶς διαφορετικὰ τούτους, ἀφ’ δτὶ θὰ τοὺς ἴκανοποίει οὗτος εἰς τὴν Φύσιν. Ἰκανοποιεῖ δμως ὁ ἀνθρωπος εἰς τὴν Κοινωνίαν μόνον τοὺς στενοὺς αὐτοὺς βιολογικοὺς νόμους τῆς ζωῆς; Καὶ εἶνε δυνατὸν νὰ ἴσχυρισθῇ κανεὶς σοβαρῶς δτὶ, ἀν μὲ κάποιο κοινωνικὸν σύστημα ἔξησφαλίζετο ἀπολύτως δι’ ἔκαστον ἀνθρώπου η ἴκανοποίησις καὶ τῶν δύο φυσικῶν ἐνστίκτων, οὐδεμίαν πλέον ἐπιθυμίαν ή πλήρωσιν ἄλλης ἀνάγκης θὰ ἀπήτει ὁ ἀνθρωπος; Θὰ ἐποεπε τότε πράγματι οἱ ἔχοντες ἔξασφαλίσει τὴν τροφὴν καὶ τὴν σεξουαλικὴν ἀνάγκην νὰ μὴ ζητοῦν πλέον τίποτε εἰς τὴν Κοινωνίαν. Καὶ δμως ὅλοι γνωρίζομεν, δτὶ αὐτοὶ κυρίως περισσότερον ζητοῦν διάφορα ἄλλα πράγματα εἰς αὐτήν.

Απὸ τὴν νηπιακήν τον ἡλικίαν ὁ ἀνθρωπός ἀπομακρύνεται πράγματι ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς ζωῆς, ὑπόκειται εἰς τὴν θέλησιν τῶν ἀλλών καὶ ὀδηγεῖται ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν εἰς σκοποὺς ἀσχέτους πολλάκις πρὸς τὴν ἴδιαν τον φύσιν. Οօνυματός ἐν ἀρχῇ τοῦ νεογνοῦ, ή ἀνατροφή τον κατὰ τὰς ὑποδεξεις τῆς Υγιεινῆς κλ. ἀποτελοῦν μικρὸν δεῖγμα τῶν ἀνωτέρω. Ἐπειτα ἔρχεται τὸ Σχολεῖον. Ποῖον ἐκ τῶν δύο φυσικῶν ὅρων τῆς ζωῆς ἵκανοποιεῖ τοῦτο καὶ ποῖοι ἄλλοι ὁργανισμοὶ εἰς τὴν Φύσιν ἐκπαιδεύονται εἰς ἄλλο σχολεῖον ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μεγάλο σχολεῖον τῆς Φύσεως:

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ Σχολεῖον ἔρχεται ἡ Θρησκεία (καὶ συνεπῶς ἡ Ἐκκλησία) ἀνταποκρινομένη εἰς τὸ ὑπάρχον εἰς τὸν ἀνθρωπὸν θρησκευτικὸν συναίσθημα, ή ὅποια, ως ἐκπρόσωπος τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ἀπαιτεῖ διαρρύθμισιν τοῦ βίου δεσμευτικὴν τῶν φυσικῶν δοπῶν.

Ἄν τώρα εἰς τὰ στοιχεῖα ταῦτα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ (Οἰκογένειαν, Σχολεῖον καὶ Ἐκκλησίαν), προσθέσθωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων, τῆς λογοτεχνίας, τῆς καλλιτεχνίας κλπ. τὰ ὅποια θεραπεύει τὸ ἄτομον ἀνθρώπος καὶ τὰ ὅποια ἀνέπτυξε βαθμηδὸν τόσον, ὅστε νὰ καταστοῦν ἀναγκαῖα καὶ νὰ πληροῦν ἀπαιτήσεις τοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου τοῦ ἀνθρώπου, καταλίγομεν εἰς τὸ σαφὲς καὶ κατηγορηματικὸν συμπέρασμα, ἀπὸ τὴν ἔρευναν τῶν πραγμάτων (καὶ ὅχι ἀπλῶς ἀπὸ φιλοσοφικὰς θεωρίας), διτὶ τὸ ἄτομον ἀνθρώπος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἵκανοποιησιν τῶν φυσικῶν ἐνστίκτων, πληροῦ εἰς τὴν διαμορφωθεῖσαν Κοινωνίαν καὶ ἄλλας ἀνάγκας. Αἱ ἀνάγκαι αὗται πλέον δὲν ἱκανοποιοῦν οὔτε τὸν στόμαχον (θρέψιν), οὔτε τὴν γενετή σιον ὅρμὴν (ἀναπαραγωγήν), ἀλλὰ τρίτην τινά, ἃς εἴπωμεν, λειτουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν διανόησιν αὗτοῦ,

τῆς ὅποίας αὐτὰ εἶνε προϊόντα. Ἡ διανόησις αὕτη ἀποτελεῖ πραγματικῶς τὴν ὑσιώδην διαφέρονταν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ λοιπὰ ζῶα καὶ αὕτη ἐδημιουργήσε τὸν πολιτισμόν. Εἴμεθα λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθῶμεν, ὅτι διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν Κοινωνίαν λειτουργοῦν δῆλον οἱ δύο βιολογικοὶ νόμοι τῆς θρέψεως καὶ τῆς ἀναπαραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ τοίτος τις νόμος ἐξ Ἰσού ἀναγκαῖος διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ισότιμος πρὸς τοὺς ἄλλους δύο, ὁ νόμος τῆς διανοητικῆς λειτουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ συφίης λοιπὸν ἀντιδιαστολὴ μεταξὺ τῆς φυσικῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς τοιαύτης, τὴν ὅποιαν ἔκάμαμεν εἰς τὴν ἀρχήν, δικαιολογεῖται πλήρως.

Παρατήρησις. Τοὺς δρους διανόησις, πνευματικὴ ἐνέργεια κλπ. δὲν χρησιμοποιοῦμεν εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν καὶ στενήν των φιλοσοφικὴν ἔννοιαν. Θέλομεν μόνον ν' ἀποσαφηνίσωμεν τὴν ἀποφιν ὅτι εἰς ἔκαστον ἀνθρώπου εἶνε ἀντιληπτὰ ὡς γεγονότα α'. ὅτι ὁ ἀνθρώπος σκέπτεται, β'. ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σκέψεως του ἐπὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος (ζητήματος, πρᾶξεως κλπ.) διέναται νὰ εἶναι διάφορον, ἢν ἀκολουθήσῃ τὸν αἱ β τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, γ'. ὅτι ἡ σκέψις διαφέρονταν ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος δύναται νὰ εἶνε διάφορος καὶ δ'. ὅτι δλα δσα ἀφοροῦν τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κοινωνίαν εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων των. Δὲν εἶνε συνεπῶς ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν πρῶτον τί εἶνε ἡ σκέψις, διὰ νὰ τὴν δεχθῶμεν καὶ ἔννοιήσωμεν τὴν σημασίαν της. Οὔτε, εἶνε δρθὸν μὲ μίαν μηχανιστικὴν ἀποφιν νὰ νομίζωμεν ὅτι τὴν ἐξηγοῦμεν, ἢ νὰ τὴν ἀνάγωμεν εἰς τὸ ἔνστικτον φρονοῦντες ὅτι γνωρίζουμεν καὶ τοῦτο κατὰ βάθος. Εἶνε καθ' ἡμᾶς προτιμό-

τερον νὰ λέγομεν, ὅτι ἄγνοοῦμεν τὶ εἶνε ἡ σκέψις παρά, λόγῳ δειλίας νὰ ὅμολογήσωμεν τὴν ἄγνοιάν μας, νὰ σχηματίζωμεν διαφόρους θεωρίας κατὰ τῆς σκέψεως, λησμονοῦντες ὅτι καὶ αὐτὰς διὰ τῆς σκέψεως τὰς διατυπώνομεν.

Συμπέρασμα. Ὁ ἄνθρωπος ἐδημιούργησε διὰ τῆς διανοίσεώς του εἰς τὴν Κοινωνίαν ἐκτὸς τῶν φυσικῶν συνθηκῶν καὶ ἄλλας τοιαύτας διὰ τοῦ τεχνητοῦ βίου, αἱ ὅποιαι τὸν ἥγανχασαν νὰ τροποποιήσῃ τὸν τρόπον τῆς πληρώσεως τῶν φυσικῶν νόμων καὶ νὰ προσαρμόσῃ τούτους καὶ πρὸς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας. Ἐδημιούργησε πρὸς τούτους ἡ ἀνθρώπινη διανόησις καὶ ἄλλας ἀνάγκας, αἱ ὅποιαι πλέον δὲν εἶνε καθαρῶς φυσικοῦ περιεχομένου καὶ φυσικῆς βάσεως, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ Ἐκκλησία, τὸ Σχολεῖον, ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Φιλοσοφία, αἱ Τέχναι κλπ., ἀλλὰ καθαρῶς πνευματικοῦ τοιούτου.

Στόμαχος, λοιπόν, γενετήσιος ὁρμὴ καὶ διανόησις ἔχουν ἐξ ἕσου ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας νὰ πληρώσουν εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προηγουμένων ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔξετασθῇ ἀπὸ δύο ἀπόψεις:

Πρῶτον, ὡς φυσικὸς ὁργανισμὸς καὶ

Δεύτερον, ὡς μέλος μιᾶς Κοινωνίας διαφόρου κάπως ἀπὸ τὰς συνήθεις φυσικὰς συμβιώσεις τῶν ζώων.

Πρέπει συνεπῶς νὰ ἔρευνηθῇ:

Ιον ἀν ὁ ἄνθρωπος ὡς ὁργανισμὸς διεξάγῃ φυσικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν φυσικὴν ζωήν, δπως καὶ οἱ ἄλλοι ὁργανισμοί.

Ζον ἀν μαζὶ μὲ τὴν Κοινωνίαν ὑπάρχῃ καὶ ἀγὼν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ

Ζον ποῖα τὰ αἴτια τοῦ ἀγῶνος τούτου.

Ταῦτα θὰ ἔξετάσωμεν εἰς τὰ δύο ἐπόμενα κεφάλαια.